Саме там, де ти є

Вони мали впоратися самі. Вони не очікували, що захочуть бути разом.

Laura Bellini

Саме там, де ти є

Вони мали впоратися самі. Вони не очікували, що захочуть бути разом.

Laura Bellini

ROMANS

ISBN: 9788384905029

ALL-IN Rafał Płonkowski

ЗМІСТ

INTRO 4
Розділ 1 - Умови, яких не було в брифі 10
Розділ 2 - Те, чого не видно 19
Розділ 3 - Речі, які неможливо спланувати 30
Розділ 4 - Поза робочим часом 41
Розділ 5 - Межі, які варто поважати 56
Розділ 6 - Звук, що залишається 68
Розділ 7 - День після поцілунку 80
Розділ 8 - У його світі 88
Розділ 9 - Те, чого ми не робитимемо нарізно 101
Розділ 10 - Не лише на мить 114
Розділ 11 - Близькість має свої правила 127
Розділ 12 - Коли мовчання стає відповіддю 136
Розділ 13 - Ціна спільного вибору 148
Розділ 14 - Те, що ми можемо втратити 160
Розділ 15 - Усе, чого ми не сказали 172
Розділ 16 - Місце, що залишається порожнім 187
Розділ 17 - Два окремі ритми 198
Розділ 18 - Перший крок без гарантій 206
Розділ 19 - Недостатньо просто хотіти 219
Розділ 20 - Саме там, де ти є 231

INTRO

Минуло три тижні відтоді, як я вперше зустріла Бальтазара Круля. У майстерні пахло палітурним клеєм, деревиною та кавою, яка вже давно охолола. На столі лежали розгорнуті аркуші нашого альбому: фотографії рук у роботі, зразки паперу, короткі тексти, які я виправляла стільки разів, що вже починала впізнавати власні речення лише за їхнім ритмом. Я мала б відчувати задоволення. Проєкт нарешті набував форми, а я вміла доводити справи до кінця, навіть якщо вони вимагали більше терпіння, ніж я зазвичай мала до людей.

Того вечора мене значно більше цікавив конверт, захований під блокнотом.

Він був невеликий. Усередині лежало роздруковане підтвердження прийняття моєї пропозиції щодо багатомісячного проєкту за межами Познані, із зазначеною датою початку та умовами, які я вже майже знала напам’ять. Відповідь потрібно було надіслати до п’ятниці. У мене залишалося два дні, щоб підписати договір, організувати поїздку й повідомити про все тих, хто мав про це знати. Список був коротким. Бальтазара в ньому не було.

Ця пропозиція не впала мені з неба. Роками я створювала портфоліо у вільний час, бралася за замовлення, від яких інші відмовлялися, і вчилася говорити «ні» тим, хто вимагав моєї доступності цілодобово. Цей проєкт був першою за довгий час можливістю отримати не лише гроші, а й простір для роботи на власних умовах. Я мала вести його від початку до кінця, без чужих правок, які вносилися в останню

хвилину. Поїздка означала ризик, але водночас була шансом, на який я сама заробила. Я не збиралася від нього відмовлятися лише тому, що в Познані з’явився чоловік, поруч із яким звичайний вечір міг набути небезпечної ваги.

Я звикла до життя, у якому всі рішення ухвалювала самостійно. Ніхто не чекав на мене з вечерею, ніхто не запитував, о котрій я повернуся, а вільне місце в календарі належало тільки мені. Мені подобалася ця свобода. Іноді навіть більше, ніж я готова була зізнатися друзям.

Не тому, що Бальтазар не мав права знати. Просто ми не домовлялися ділитися планами, які не стосувалися альбому. Так звучала розумна версія. Саме її я повторювала собі від тієї миті, коли побачила його ім’я в повідомленні від видавця й зрозуміла, що наша співпраця триватиме довше, ніж я спочатку припускала.

Я посунула конверт глибше під блокнот, коли в коридорі почулися кроки. Бальтазар уже не стукав так невпевнено, як під час перших візитів. Два короткі удари у двері були радше ввічливим попередженням, ніж запитанням, чи можна увійти.

— Можна?

— Якщо приніс виправлений зразок, то навіть мусиш.

Він увійшов із пласким пакунком, загорнутим у сірий папір. На ньому була темна сорочка із закоченими рукавами, а на одному манжеті виднівся світлий деревний пил, якого він або не помітив, або не вважав за потрібне прибирати. Він зупинився біля столу й спочатку подивився на розкладені сторінки, а вже потім на мене.

— Не знав, що дизайнерка книжок уміє погрожувати гостям ще до вечері.

— Це не погроза. Це система мотивації.

— Ефективна?

— Залежить від якості зразка.

Він усміхнувся, і я відчула те знайоме, непрактичне задоволення, коли його обличчя пом'якшувалося. Бальтазар не намагався здаватися чарівним. Він не заповнював кожну паузу жартами й не шукав уваги. Спочатку слухав, а вже потім відповідав. Зазвичай пам'ятав деталь, яку інші пропускали повз увагу. Поруч із ним було важко вдавати, ніби говориш щось лише для годиться.

Він розгорнув папір. Усередині лежала дерев'яна обкладинка для пробного примірника, тонка й ретельно оброблена. На краях він зберіг природний малюнок деревних волокон, замість того щоб приховати його. Я обережно провела пальцем по гладенькій поверхні, щоб не залишити сліду.

— Вона прекрасна, — сказала я.

— Вона функціональна. Краса — це додаток.

— Ти говориш так, ніби не витратив пів дня на вибір відтінку деревини.

— Не пів дня. Лише кілька годин.

— Це зовсім інша справа.

Він сів навпроти мене. Деякий час ми обговорювали пропорції, спосіб кріплення та те, чи витримає корінець часте розгортання. Він мав рацію щодо шарніра, я — щодо ширини полів. Нам більше не потрібно було щоразу пояснювати одне одному кожне рішення з самого

початку. Ця легкість була однією з тих речей, до яких я зовсім не планувала звикати.

Коли він нахилився над розворотом, його плече опинилося зовсім близько до мого. Він не торкнувся мене. У цьому не було потреби. Я вже знала його запах — деревина, мило й щось прохолодне, схоже на повітря, яке потрапляє до майстерні, коли відчиняють двері. Я посунула аркуш, звільняючи йому місце, хоча його й без того вистачало.

— Ти змінила порядок фотографій, — зауважив він.

— Так. Спочатку я хотіла показати інструменти, але тепер думаю, що краще почати з рук. Читач спочатку має побачити людину, а не предмет.

— Звучить розумно.

— Тільки не звикай. Іноді в мене бувають і нерозумні ідеї.

— Я помітив.

Він сказав це спокійно, без насмішки. Я подивилася на нього, намагаючись зрозуміти, чи мав він на увазі те, як часто я змінювала свою думку, чи щось інше, чого ще не наважився назвати. Бальтазар перевів погляд на фотографію майстра-лютніста, схиленого над резонаторним корпусом інструмента. Він завжди давав мені час, коли я не хотіла відповідати. Я починала підозрювати, що ця уважність була не лише його чеснотою. Вона також могла бути способом приховувати власні запитання.

— Видавець хоче завершити верстку до кінця місяця, — сказала я. — Якщо збережемо темп, встигнемо.

— Встигнемо, якщо ти не перероблятимеш кожен підпис по шість разів.

— П’яти буде достатньо?

— Можу поторгуватися.

Я засміялася, а він дивився на мене на секунду довше, ніж вимагала розмова. У ту мить я подумала, що могла б розповісти йому про конверт. Мені не довелося б пояснювати весь план. Достатньо було б одного речення: я отримала пропозицію, поїду на кілька місяців, але ще не знаю, що з цього вийде. Я не просила б його дозволу чи поради. Мені просто хотілося перевірити, як звучатиме правда, вимовлена поруч із ним.

Натомість я закрила блокнот.

— Завтра мені доведеться піти раніше, — сказала я. — Маю кілька справ.

— Звісно.

Він відповів надто швидко. Не запитав, які саме. Не намагався затримати мене за столом, хоча ще хвилину тому ми розмовляли так, ніби вечір ніколи не закінчиться. Він підвівся й почав складати сірий папір, ретельно розгладжуючи згини.

— Залиш обкладинку. Вранці я зроблю фотографії при денному світлі.

— Добре.

— І, Бальтазаре?

Він підняв голову.

— Так?

На мить у мене на кінчику язика завмерло речення, яке могло змінити хід цієї розмови. Я могла запитати, чи

хотів би він знати, куди я збираюся їхати, ще до того, як сама ухвалю остаточне рішення. А могла сказати, що вже не так упевнена в простоті цієї поїздки, відколи почала чекати на його візити. Жодне з цих речень не вписувалося в правила, які я сама для себе встановила.

— Нічого. До завтра.

Він кивнув. Біля дверей ще на мить обернувся, ніби теж шукав правильні слова, але зрештою вийшов, так нічого й не сказавши. Я залишилася сама з дерев'яною обкладинкою на столі й конвертом, кутик якого знову визирав з-під блокнота.

У мене був план. Розумний, конкретний і такий, що належав лише мені. Чому ж тоді його мовчання прозвучало як щось, що я могла втратити, ще навіть не наважившись зізнатися собі, що хочу цього не втратити?

Розділ 1 - Умови, яких не було в брифі

До майстерні Бальтазара Круля я увійшла з текою під пахвою, двома роздрукованими примірниками концепції альбому та переконанням, що найскладніша частина зустрічі триватиме щонайбільше пів години. Я вже провела розмову з видавцем, підготувала попередній бюджет, графік і кілька тижнів працювала над ідеєю, яка подобалася мені дедалі більше. Мені залишалося лише отримати згоду людини, ім'я якої мені порекомендували як одного з найкращих майстрів із виготовлення смичкових інструментів у Познані. У моєму календарі зустріч займала сорок п'ять хвилин. Ще п'ятнадцять я залишила на можливі переговори.

Я не врахувала можливості, що господаря не зацікавить ані мій графік, ані видавець, ані навіть гроші.

Майстерня розташовувалася на першому поверсі старого багатоквартирного будинку, у приміщенні з високими вікнами, що виходили на невелике внутрішнє подвір'я. Щойно переступивши поріг, я відчула запах деревини, лаку й чогось злегка смолистого. Уздовж однієї стіни стояли полиці з дошками різних відтінків, кожна була ретельно позначена невеликою картонною етикеткою. В іншому кінці приміщення розташовувався робочий стіл, а над ним — ряд інструментів, розвішаних настільки рівно, ніби хтось спроєктував їхнє розташування з точністю, властивою архітекторові. Тут не було випадкових речей. Навіть горнятко з олівцями стояло точно біля краю столу.

Чоловік, схилений над музичним інструментом, не підвів голови, коли я увійшла.

— Пан Бальтазар Круль?

— Залежить від того, хто запитує.

— Інга Доманська. Я телефонувала щодо альбому.

— Знаю. Будь ласка, не стійте біля дверей. Протяг заважає працювати.

Я зачинила за собою двері. Зняла пальто, повісила його на вішак і почала шукати поглядом місце, куди можна було б покласти теку. Саме тоді чоловік випростався й відклав інструмент. Він виявився вищим, ніж я очікувала. Темне волосся помітно сріблилося біля скронь, а втома на обличчі зовсім не приховувала виразності рис. Він не здавався людиною, якій потрібне підтвердження власної цінності. Радше тим, хто вже давно перестав шукати чужого схвалення.

— Добрий день, — сказала я.

— Добрий день.

Ми потиснули одне одному руки. Його долоня була теплою, шорсткою в тих місцях, які неможливо зробити гладенькими самою лише турботою про шкіру. Рукостискання було впевненим, але коротким. Він показав на стілець біля невеликого письмового столу.

— Видавець казав, що ви хочете створити книжку про ремесло.

— Альбом про ручну працю. Не лише про предмети, а й про людей, які їх створюють. Про рішення, техніку, час і все те, чого не видно в готовому виробі.

— Гарно звучить.

— Дякую.

— Я не казав, що це матиме гарний вигляд на папері.

Я завмерла, тримаючи руку на теці.

— Зазвичай я волію оцінювати проєкти після того, як ознайомлюся з ними.

— Я теж.

Він не всміхнувся, тому на мить я не була впевнена, чи жартує. Вирішила не починати з пояснень про те, як працює видавничий ринок. Натомість розклала перед ним перший аркуш концепції.

Альбом мав отримати елегантне, але стримане оформлення. Великі фотографії, короткі тексти, чіткий ритм сторінок. Я не хотіла створювати каталог предметів чи чергове видання, у якому ручну працю представляли б як модну альтернативу промисловому виробництву. Мене цікавило те, що відбувається між першою ідеєю та готовою річчю. Руки, інструменти, помилки, виправлення та рішення, які неможливо прийняти за готовою інструкцією.

Бальтазар мовчки переглядав аркуші. Він не перебивав мене, поки я пояснювала структуру розділів, запропонований спосіб фотографування та обсяг текстів. Я помітила, що довше затримався на фотографії майстерні, де на столі лежали незавершені предмети.

— Саме такі фотографії ви хочете бачити в альбомі? — запитав він.

— Так. Я хочу показати процес роботи, а не лише результат.

— А чому всі інструменти на цій фотографії чисті?

Я поглянула на зображення.

— Це ілюстративна фотографія.

— Розумію. Тобто інструменти почистили, розставили й сфотографували так, щоб вони виглядали робочими, але не надто робочими.

— Не все можна знайти у фотобанку саме таким, яким нам потрібно.

— Тоді, можливо, варто завітати до справжньої майстерні.

Я відкинулася на спинку стільця.

— Саме тому я тут.

— Тільки, будь ласка, не очікуйте, що я змінюватиму порядок роботи, аби все гарно виглядало в кадрі.

— Не очікую.

— І не збираюся вдавати, ніби кожен інструмент створюється без помилок.

— Цього я теж не очікую.

Він уперше подивився на мене з помітнішою зацікавленістю.

— Це добре. Бо минулого тижня я розмовляв із чоловіком, який хотів зняти фільм про традиційне ремесло. Йому потрібно було, щоб я показував лише красиві моменти. Я мав тричі повторювати той самий рух, бо з першого разу кадр вийшов недостатньо ефектним.

— Ми не будемо інсценувати роботу.

— Усі так кажуть на початку.

— А кожен майстер вважає, що дизайнер хоче влаштувати йому життя?

— Не кожен. Лише ті, кому вже доводилося мати справу з дизайнерами.

Цього разу він ледь помітно всміхнувся. Невеликий рух кутиків його губ змінив обличчя значно сильніше, ніж я очікувала. Він не був особливо говірким, але вмів слухати так, що мимоволі хотілося висловлюватися точніше. Це починало мене дратувати. І водночас подобалося.

Я посунула до нього другий аркуш. На ньому була представлена концепція розвороту, присвяченого процесу створення смичкового музичного інструмента.

— Один із головних розділів я хотіла б побудувати навколо роботи з деревиною. Не загальний опис, а конкретний приклад. Від вибору матеріалу до останніх виправлень.

— Який саме інструмент?

— Це залежить від того, який приклад ви вважаєте найкращим.

— Інструмент не обирають під розділ.

— А під що?

— Під людину, яка на ньому гратиме. Під її потреби. Її руки. Її спосіб чути звук. Можна створити прекрасний інструмент, який не підійде конкретному музикантові.

Я занотувала цю думку на полях. Бальтазар помітив рух моєї ручки.

— Уже записуєте?

— Це хороша думка.

— Не записуйте її поки що як цитату. Спочатку треба перевірити, чи справді я так сказав.

— А як мені це перевірити?

— Прийти, послухати, побачити.

Деякий час ми дивилися одне на одного поверх розкладених аркушів. У його пропозиції не було нічого особливого, але вперше від початку зустрічі я відчула, що ми говоримо про одне й те саме. Не про популяризацію ремесла, не про красиву книжку, а про щось, що мало для нього справжнє значення.

— Я хотіла б також зробити кілька портретів, — сказала я.

— Я не люблю фотографуватися.

— Вам не обов'язково це любити.

— Тоді навіщо їх робити?

— Бо я не хочу, щоб альбом перетворився на збірку фотографій анонімних рук. Я хочу показати людей, які стоять за своєю роботою.

— Не кожному приємно бачити себе на папері.

— Я нікого не збираюся змушувати.

Він посунув один з аркушів ближче до себе. Деякий час розглядав зображення людини, яка стояла біля столу тесляра.

— А якщо я відмовлюся?

— Шукатиму інше рішення.

— Без переконувань, що я втрачаю шанс усього життя?

— Без цього. Я не продаю вам мрії про славу.

— Добре. У мене немає часу на славу.

Я засміялася раніше, ніж устигла стриматися. Бальтазар теж усміхнувся, цього разу трохи невимушеніше.

Саме тоді до майстерні увійшла жінка з великою сумкою через плече. Вона привіталася з ним і поставила на стіл невелику коробку.

— Залишаю те, про що ми говорили. Подивишся, коли матимеш хвилину.

— Добре, дякую.

Жінка поглянула на мене з ввічливою цікавістю.

— Новий проєкт?

— Можливо, — відповів Бальтазар.

У його голосі не було ані ентузіазму, ані відмови. Жінка попрощалася й вийшла. Я помітила, що Бальтазар дочекався, поки двері зачиняться, і лише тоді повернувся до розмови.

— У вас багато клієнтів? — запитала я.

— Достатньо.

— Ви не боїтеся, що участь у проєкті забере у вас надто багато часу?

— Більше я боюся, що хтось забере мій час, а потім перетворить мою роботу на щось таке, під чим я не захочу ставити підпис.

Це було перше, що він сказав без звичної захисної оболонки. Я зрозуміла, що йшлося не просто про його нелюбов до фотографування. Він хотів бути впевненим, що не стане декоративною деталлю в чужій історії.

Я закрила теку, але не прибрала аркуші.

— Пропоную інший варіант. Почнемо з одного пробного візиту. Без зобов’язань щодо публікації. Ви покажете мені процес роботи, а я представлю вам

пропозицію розвороту. Якщо вирішите, що я не розумію того, що ви робите, на цьому й завершимо розмову.

— А якщо я вирішу, що ви не розумієтеся на книжках?

— Тоді мені доведеться постаратися більше.

Він кілька секунд уважно дивився на мене. У його погляді не було неприязні, але не було й легкої згоди.

— Ви завжди так ведете переговори?

— Лише тоді, коли проєкт для мене важливий.

— А він важливий?

— Так.

— Чому?

Це запитання здивувало мене більше, ніж мало б. Я могла відповісти, що тема цікава, видавець має розумний бюджет, а альбом добре доповнить моє портфоліо. Усе це було правдою, але жодна з цих відповідей не передавала того, що насправді мене приваблювало.

— Бо мені набридли книжки, які вдають, ніби речі створюються самі собою. Я хочу показати людей, які вкладають у них свій час, знання й терпіння. Хочу, щоб той, хто візьме це видання до рук, побачив щось більше, ніж просто гарний предмет.

Бальтазар кивнув, ніби обмірковував мою відповідь.

— Завтра я працюю з восьмої.

— Я можу бути о дев’ятій.

— О восьмій тридцять. Пізніше я починаю працювати над інструментом, і часу на розмови вже не матиму.

— Добре.

— Приходьте без фотографа.

— Я й не збиралася його брати.

— І без готового сценарію фотографування.

— Це буде складно.

— У такому разі спробуйте.

Я підвелася й зібрала матеріали. Коли потягнулася за пальтом, помітила, що Бальтазар уже повернувся до робочого столу. Він не проводжав мене до дверей, але в цьому не було зневаги. Здавалося, він просто повернувся до перерваної справи.

— До завтра, — сказала я.

— До завтра, пані Інго.

Надворі повітря було холоднішим, ніж уранці. Я дістала телефон і відразу відкрила календар, щоб перенести дві зустрічі. Зміна планів не мала мене дивувати. У роботі часто доводилося підлаштовуватися під людей, які не жили за розкладом видавничого офісу.

І все ж дорогою до автомобіля я знову й знову поверталася думками до його останнього запитання. Чому цей проєкт був для мене важливим?

Відповідь я знала. Але не збиралася визнавати, що частина цікавості вже стосувалася також чоловіка, який сидів за робочим столом у майстерні й одним реченням умів поставити під сумнів ретельно підготовлену концепцію.

Наступного дня я мала переконатися, чи зможу працювати з людиною, яка зовсім не збирається полегшувати мені завдання.

І чи взагалі я хотіла, щоб він мені його полегшував.

Розділ 2 - Те, чого не видно

Я приїхала о восьмій двадцять п’ять. Не любила запізнень, але ще більше не любила приходити надто рано в місця, де не знала, чи мені раді. Цього разу вирішила не випробовувати терпіння господаря. У руках тримала невеликий блокнот, фотоапарат і роздрукований аркуш із пропозицією щодо обсягу співпраці. Ноутбук і теку з десятками зразків та ідей я залишила вдома. Бальтазар чітко дав зрозуміти, що йому не потрібна ще одна презентація.

Двері були прочинені. Я постукала й лише за мить увійшла.

— Пунктуально, — сказав він, не відриваючись від робочого столу.

— Це комплімент?

— Констатація факту.

— Приймаю.

На столі лежала дошка світлого, трохи золотавого відтінку. Бальтазар працював над нею невеликим інструментом, роблячи рухи настільки спокійні й повторювані, що я на мить забула, навіщо прийшла. У них не було нічого показового. Він не виконував жодного жесту заради спостерігача. Кожен рух мав конкретну мету, а його руки зупинялися саме там, де потрібно було перевірити результат.

Я не хотіла йому заважати. Зняла пальто й повісила його на вішак.

— Можете підійти, — сказав він за мить. — Тільки, будь ласка, не торкайтеся поверхні.

Я стала з іншого боку столу.

— Що це за деревина?

— Ялина.

— Для верхньої деки?

— Так.

— Вона має інший вигляд, ніж на фотографіях, які я переглядала.

— Бо фотографії зазвичай показують готові інструменти. А тут перед вами матеріал, який лише починає розповідати свою історію.

— Ви завжди так говорите?

— Як?

— Ніби деревина має власну думку.

— Іноді так і є. Просто потрібно знати, коли перестати її ігнорувати.

Він відклав інструмент і посунув дошку в мій бік, не дозволяючи торкнутися її.

— Подивіться на неї проти світла.

Я нахилилася. На деревині помітила тонкі, нерівномірні лінії, які раніше вважала б недоліком.

— Це проблема?

— Ні. Але треба знати, що з цим робити. Матеріал обирають не лише тому, що він гарно виглядає. Важливо також те, як він поводитиметься в роботі.

— Тобто перше рішення приймається ще до початку справжньої роботи.

— Перше рішення приймається тоді, коли людина перестає вважати, що все можна виправити пізніше.

Я занотувала його слова. Цього разу він не заперечив.

Я запитала, чи можу зробити кілька фотографій. Він погодився за умови, що я не змушуватиму його повторювати рухи. Я налаштувала фотоапарат, обрала об'єктив і почала із загального плану, на якому було видно стіл, інструменти та світло, що проникало крізь вікно. Я не хотіла фотографувати лише руки. Мені було важливо зафіксувати зв'язок між людиною та простором, у якому вона працювала.

Бальтазар не звертав уваги на фотоапарат. Він повернувся до своєї справи, і я могла спостерігати за ним, не відволікаючись на необхідність підтримувати розмову. Я помітила, що кожен інструмент він клав на те саме місце, але це не скидалося на суворий ритуал. Він просто знав, де той знадобиться за хвилину. Коли припиняв працювати, робив це не через те, що щось його відволікало. Він зупинявся, щоб перевірити результат.

За кілька хвилин він відсунув дошку.

— І що ви бачите? — запитав він.

Я опустила фотоапарат.

— Людину, яка не любить, коли їй заважають.

— Це ви вже знали вчора.

— Людину, яка не поспішає лише тому, що хтось чекає на результат.

— Краще.

— І того, хто ставиться до матеріалу серйозніше, ніж більшість людей ставиться до готового виробу.

— Непогана відповідь.

Я сіла на стілець біля стіни. Зробила ще кілька фотографій полиць, невеликих інструментів і картонних етикеток із позначками. На одній із них стояла дата, якій було вже кілька років. Я запитала про неї.

— Матеріал чекав своєї черги, — пояснив він. — Не кожна деревина придатна до використання відразу.

— Як довго вона може чекати?

— Залежить від того, що з неї мають зробити і як її підготували.

— Тобто терпіння є частиною вашої професії.

— Терпіння є частиною багатьох професій. Просто не кожен має можливість його застосовувати.

Я не стала запитувати, що саме він мав на увазі. Натомість показала йому першу серію фотографій на екрані фотоапарата. Він повільно переглядав їх, зупиняючись на тих, де було видно його руки. Не відразу висловлював свої зауваження.

— Ви не показуєте весь стіл.

— Бо тоді зникає найважливіше.

— А що найважливіше?

— Те, на чому ви зосереджені саме в цю мить.

Він подивився на мене поверх фотоапарата.

— Ви добре спостерігаєте.

Я нічого не відповіла. Це зауваження принесло мені більше задоволення, ніж мало б. У моїй роботі похвали не були рідкістю, але зазвичай стосувалися результату. Тут хтось помітив сам спосіб, у який я шукала рішення.

Ми перейшли до письмового столу, де я розклала аркуш із пропозицією щодо співпраці. Не хотіла

відкладати розмову про правила на потім. Я знала: якщо ми збираємося створювати щось разом, то маємо визначити межі ще до того, як звикнемо до присутності одне одного.

— Пропоную розглядати цю частину альбому як окрему історію, — почала я. — Не каталог інструментів, а розповідь про один процес. Від вибору деревини до готового інструмента. З текстами, фотографіями та короткими технічними коментарями.

— А що з іншими майстрами?

— Для них будуть окремі розділи. Кожен матиме власний простір. Але я не хочу, щоб усі вони були побудовані за однаковим шаблоном. У вашому випадку найважливішим буде процес створення інструмента.

— Я не хочу розповідати про конкретного клієнта.

— Не обов'язково.

— Ми не покажемо жодного інструмента, якщо його власник не дасть згоди.

— Звичайно.

— І жодних прізвищ.

Я занотувала наступні умови.

— Технічні матеріали я погоджуватиму з вами перед публікацією. Не хочу припуститися помилки, яку потім повторюватиме хтось, хто сприйматиме книжку як джерело знань.

— Добре. Але я також не хочу редагувати ваші тексти з літературного погляду.

— Я цього й не очікую. Ви відповідаєте за факти, я — за спосіб їх представлення.

— А якщо цей спосіб буде нечесним?

— Тоді ми поговоримо.

— Це не відповідь.

Я відклала ручку.

— Я не обіцятиму вам права затверджувати всю книжку. Я відповідаю за редакційну роботу та остаточний вигляд видання. Але можу гарантувати, що не публікуватиму неправдивої інформації про вашу роботу й не використовуватиму фотографії у спосіб, на який ми не погоджувалися.

Він довго дивився на мене. Мені здавалося, що він перевіряє не стільки зміст моєї відповіді, скільки те, чи зможу я залишатися при власній позиції, якщо хтось із нею не погодиться.

— Тобто останнє слово буде не за вами, — додала я.

— Мені не потрібне останнє слово. Мені потрібно знати, що моє перше вислухають.

Ці слова змусили мене на мить замовкнути. У них не було ані претензії, ані спроби отримати перевагу. Він сказав це спокійно, ніби назвав умову, без якої будь-яка співпраця втрачала сенс.

— Тоді ми можемо працювати, — відповіла я.

Я посунула аркуш у його бік. Ми додали ще кілька пунктів: дати візитів, можливість перервати фотографування, заборону втручатися в приватні замовлення та правила використання рекламних матеріалів. Бальтазар не хотів, щоб його ім’я з’являлося в рекламі, поки він не побачить готову частину альбому. Я погодилася. Мені ж, зі свого боку, був потрібен доступ до

майстерні в узгоджені години, щоб не будувати всю концепцію на випадкових візитах.

— Видавцеві потрібен буде графік, — сказала я.

— Нехай буде.

— Мені доведеться вказати конкретні дати.

— Я повідомлю вам, коли зможу працювати.

— А якщо терміни збігатимуться з вашим виробничим планом?

— Тоді шукатимемо рішення. Але я не обіцятиму, що змінюватиму порядок роботи заради альбому.

— Я цього не прошу.

— Добре. Бо не змінюватиму.

Я подивилася на нього з удаваною задумливістю.

— Ви складний партнер у роботі.

— Ми ще навіть не почали.

— Саме почали.

Цього разу він усміхнувся виразніше.

— Ви маєте рацію.

Наступні пів години ми обговорювали перший етап документування. Бальтазар запропонував почати з вибору матеріалу та підготовки деревини. Він пояснив, що деякі процеси потребують часу, який неможливо скоротити чи розпланувати з точністю до години. Тож я домовилася приходити двічі на тиждень, а додаткові візити узгоджувати залежно від перебігу роботи. Видавець отримає орієнтовний графік, а не обіцянку, якої ми не зможемо дотриматися.